

မြန်မာအစိုးရတပ်သားများက အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် ရိုဟင်ဂျာများကို ပစ်မှတ်ထား

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရခိုင်များနှင့် ရိုဟင်ဂျာများအကြား ဇွန်လတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ နောက်ပိုင်း မတော်မတရားပြုမှုများ

(ဘန်ကောက်မြို့၊ ဩဂုတ်လ ၁ ရက်နေ့၊ ၂၀၁၂)။ ။ လွန်ခဲ့တဲ့ဇွန်လအတွင်း မြန်မာပြည် အနောက်ဘက်အခြမ်းမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရခိုင်တွေနဲ့ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် ရိုဟင်ဂျာတွေ ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ လူမျိုးစုအဓိကရုဏ်းမှာ အစိုးရလုံခြုံရေး တပ်ဖွဲ့တွေက အဲဒီလူစုတွေကို အကာအကွယ် မပေးနိုင်ခဲ့တဲ့အပြင် သတ်ဖြတ်မှု၊ မုဒိမ်းမှုနဲ့ အစုလိုက်အပြုံလိုက် ဖမ်းဆီးမှုတွေ လုပ်ခဲ့တယ်လို့ လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့က ဒီကနေ့ ထုတ်ပြန်တဲ့ အစီရင်ခံစာ တစ်စောင်မှာ ဖော်ပြထားပါတယ်။ အစိုးရရဲ့ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီတွေအပေါ် ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုတွေကြောင့် ရိုဟင်ဂျာ တစ်သိန်းကျော်လောက် အိုးအိမ်မဲ့ဖြစ်ပြီး စားနပ်ရိက္ခာ၊ ခိုလှုံစရာတွေနဲ့ ဆေးဝါးတွေ အရေးတကြီး လိုအပ်နေတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

စာမျက်နှာ ၅၅ မျက်နှာရှိ "The Government Could Have Stopped This': Sectarian Violence and Abuses in Burma's Arakan State" လို့ ခေါင်းစဉ်ပေးထားတဲ့ အစီရင်ခံစာဟာ ရခိုင်ပြည်နယ်မှာ ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ လူမျိုးစုကြား တင်းမာမှုနဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေ ပပျောက်ရေးအတွက် မြန်မာအာဏာပိုင်တွေ သင့်တော်တဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေ လုပ်ဆောင်ဖို့ ဘယ်လို ပျက်ကွက်ခဲ့တယ် ဆိုတဲ့အကြောင်းကို ရှင်းလင်းဖော်ပြထားတာပါ။ အဆုံးမှာ စစ်တပ်က ရခိုင်ပြည်နယ်မြို့တော် စစ်တွေမြို့မှာ လူအုပ်စုလိုက် အကြမ်းဖက်မှုကို ထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့ပေမယ့် အဲဒီအုပ်စုတွေရဲ့ အဖွဲ့ဝင်တွေ တစ်ဖက်နဲ့တစ်ဖက် တိုက်ခိုက်မှုတွေ၊ ရွာတွေဖျက်ဆီးခံရတာတွေနဲ့ အရေးအတွက် မသိရသေးတဲ့ သတ်ဖြတ်မှုတွေကိုတော့ လက်ပိုက်ကြည့်နေတယ်လို့ ရခိုင်နဲ့ ရိုဟင်ဂျာ မျက်မြင်သက်သေတွေက ဆိုပါတယ်။

"လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်တွေက ရခိုင်နဲ့ ရိုဟင်ဂျာတွေ တစ်ဖက်နဲ့တစ်ဖက် တိုက်ခိုက်နေတာကို ကာကွယ်တားဆီးဖို့ ပျက်ကွက်ခဲ့ပြီး ရိုဟင်ဂျာတွေကို အစုလိုက်ဖမ်းဆီးအကြမ်းဖက်မှုတွေ လုပ်တယ်" လို့ လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ရဲ့ အာရှ ဒါရိုက်တာ ဘရက် အာဒမ်စ် (Brad Adams) က ပြောပါတယ်။ "အစိုးရက လူမျိုးစုတွေကြားထဲမှာ ဖြစ်ပွားနေတဲ့ သဘောထား ကွဲလွဲမှုတွေနဲ့ မတော်မတရားပြုမှုတွေ ပပျောက်သွားအောင် ကြိုးစားဆောင်ရွက်နေတယ်ဆိုပေမယ့် နိုင်ငံတော်က အားပေးတဲ့ ဖိစီးနှိပ်စက်မှုတွေ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေ ရှိနေသေးတယ်ဆိုတာကို ရခိုင်ပြည်နယ်မှာ မကြာသေးခင်က ဖြစ်ပျက်ခဲ့တဲ့ အဖြစ်အပျက်တွေက သက်သေပြနေပါတယ်။"

မြန်မာအစိုးရက ၎င်းတို့တပ်သားတွေရဲ့ မတော်မတရားပြုမှုတွေ ရပ်တန့်ဖို့အတွက် အဆောတလျင် ဆောင်ရွက်သင့်တယ်။ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုအကူအညီတွေကို ဝင်ခွင့်ပေးသင့်တယ်။ ထိခိုက်တဲ့ဒေသတွေကို လွတ်လပ်တဲ့နိုင်ငံတကာ လေ့လာစောင့်ကြည့်ရေး အဖွဲ့တွေ သွားရောက်ခွင့်ပေးပြီး မတော်မတရားပြုမှုတွေကို လေ့လာစုံစမ်းခွင့်ပေးသင့်တယ်လို့ လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့က ဆိုပါတယ်။

"The Government Could Have Stopped This" အစီရင်ခံစာဟာ ဇွန်လနဲ့ ဇူလိုင်လအတွင်း လူ ၅၇ ယောက်နဲ့ တွေ့ဆုံ မေးမြန်းမှုတွေအပေါ် အခြေခံထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခံရတဲ့သူတွေကတော့ အဖြစ်အပျက်ကို ကိုယ်တိုင် တွေ့ကြုံခဲ့ရတဲ့ မြန်မာပြည်တွင်းက ရခိုင်၊ ရိုဟင်ဂျာ၊ အခြားလူမျိုးတွေနဲ့ အကြမ်းဖက် မတော်မတရားပြုမှုကနေ ထွက်ပြေးပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံအတွင်း ဝင်ရောက်ခိုလှုံနေတဲ့ ရိုဟင်ဂျာတွေလည်း ပါဝင်ပါတယ်။

လွန်ခဲ့တဲ့ မေလ ၂၈ ရက်နေ့က ရမ်းဗြဲမြို့မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ကို မွတ်ဆလင်အမျိုးသား သုံးယောက်က မုဒိမ်းကျင့်ပြီး သတ်ဖြတ်ခဲ့တဲ့သတင်းကနေ ဇွန်လအစောပိုင်းမှာ လူစုအကြား အကြမ်းဖက်မှု စတင်ဖြစ်ပွားခဲ့တာပါ။ အဲဒီရာဇဝတ်မှုရဲ့ အသေးစိတ်ကို လူထုဆူပူအုံကြွလာစေတဲ့ လက်ကမ်းစာစောင်တစ်ခုမှာ ဖော်ပြထားပြီး ဒေသခံတွေအကြား ပြန့်ချိခဲ့ပါတယ်။ ဇွန်လ ၃ ရက်နေ့မှာတော့ ရခိုင်ရွာသားအုပ်စုကြီးတစ်စုက တောင်ကုတ်မြို့မှာ မွတ်ဆလင်တွေ စီးနင်းလိုက်ပါလာတဲ့ ဘတ်စကားတစ်စီးကို တားပြီး မွတ်ဆလင် ၁၀ ယောက်ကို ရက်ရက်စက်စက် သတ်လိုက်ကြပါတယ်။ အခင်းဖြစ်ပွားတဲ့နေရာနားက ရဲတွေနဲ့ စစ်တပ်က ဝင်ရောက် ဟန့်တားထိန်းသိမ်းမှု မလုပ်ခဲ့ဘူးလို့ လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့က အတည်ပြုချက်ရခဲ့ပါတယ်။ ဒီအဖြစ်အပျက်ကို တုံ့ပြန်တဲ့အနေနဲ့ ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့မှာ ထောင်ချီတဲ့ ရိုဟင်ဂျာတွေက မောင်တောမြို့မှာ သောကြာနေ့ ဘုရားရှိခိုးအပြီး မြို့တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတွေ စတင်ရာက အဓိကရုဏ်းဖြစ်ပြီး အရေးအတွက် မသိရသေးတဲ့ ရခိုင်တွေ အသတ်ခံခဲ့ရသလို ရခိုင်ပြည်သူတွေရဲ့ အိုးအိမ်ပစ္စည်း အတော်များများလည်း ဖျက်ဆီးခံခဲ့ရပါတယ်။ အဲဒီကတဆင့် ရိုဟင်ဂျာတွေနဲ့ ရခိုင်တွေကြား ဖြစ်တဲ့အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုတွေဟာ စစ်တွေမြို့နဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသတွေဆီကို ပျံ့နှံ့သွားပါတယ်။

အဲဒီနောက်မှာတော့ ရခိုင်နဲ့ ရိုဟင်ဂျာ နှစ်ဘက်လုံးက သောင်းကျန်းနေတဲ့လူအုပ်စုတွေက မျှော်လင့်မထားတဲ့ ရွာတွေနဲ့ ရပ်ကွက်တွေကိုပါ ဝင်ရောက်အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်တာ၊ ဒေသခံတွေကို ရက်ရက်စက်စက် သတ်ဖြတ်တာ၊ အိမ်တွေ၊ ဆိုင်ခန်းတွေနဲ့က ဝတ်ပြုကိုးကွယ်ရာနေရာတွေကို ဖျက်ဆီးမီးရှို့တာတွေ လုပ်ပါတယ်။ အစိုးရက ဒီအကြမ်းဖက်မှုတွေကို ရပ်တန့်သွားအောင် လုံခြုံမှု မပေးနိုင်တာကြောင့် ပြည်သူတွေက ဓားရည်တွေ၊ လှံတွေ၊ တုတ်ချောင်းတွေ၊ သံချောင်းတွေ၊ ဓားတွေနဲ့ တခြားအခြေခံလက်နက်တွေကို ကိုင်ဆောင်ပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ကာကွယ်ကြပါတယ်။ လူထုဆူပူစေတဲ့ မွတ်ဆလင် ဆန့်ကျင်ရေး မီဒီယာသတင်းအချက်အလက်တွေနဲ့ ဒေသတွင်း ဝါဒဖြန့်မှုတွေက အကြမ်းဖက်မှုမီး တောက်လောင်စေခဲ့ပါတယ်။ လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ကို စကားပြောခဲ့တဲ့ ရခိုင်နဲ့ ရိုဟင်ဂျာ တော်တော် များများကတော့ အာဏာပိုင်တွေဟာ ဒီအကြမ်းဖက် အနိုင်ကျင့်မှုတွေကို ကာကွယ်တားဆီးရှောင်တိမ်းနိုင်လျက်နဲ့ မလုပ်ဆောင်ခဲ့ဘူးလို့ ကောက်ချက်ချကြပါတယ်။

"အစိုးရက ဒီဟာ (အကြမ်းဖက်မှု) ကို ဟန့်တားနိုင်တယ်" လို့ အသက် ၂၇ နှစ် အရွယ်ရှိ ရခိုင်အမျိုးသား တစ်ယောက်နဲ့ ရိုဟင်ဂျာ အဘိုးကြီးတစ်ယောက်က လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ကို သီးခြားစီ ပြောခဲ့ပေမယ့် ပြောခဲ့တဲ့စကားလုံးချင်း တူနေပါတယ်။

နောက်ဆုံးမှာ စစ်တွေမြို့မှာ စစ်တပ်က အကြမ်းဖက်မှုကို အဆုံးသတ်စေခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဇွန်လ ၁၂ ရက်နေ့မှာ ရခိုင်အုပ်စုတွေက မြို့တွင်းက မွတ်ဆလင်အများစုနေတဲ့နေရာတွေမှာ ရိုဟင်ဂျာနဲ့ ရိုဟင်ဂျာမဟုတ်တဲ့ မူဆလင် တစ်သောင်းအထိရဲ့ နေအိမ်တွေကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးခဲ့ကြတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာ ရဲနဲ့ အရန်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်တွေက ရိုဟင်ဂျာတွေကို ကျည်ဆံအစစ်တွေနဲ့ ပစ်ခတ်ခဲ့ပါတယ်။

ရခိုင်အုပ်စုတွေက "အိမ်တွေကို စပြီး မီးရှို့တယ်။ လူတွေက မီးကိုငြိမ်းသတ်ဖို့ ကြိုးစားနေတဲ့အချိန်မှာ အရန်စစ်တပ်က ကျွန်တော်တို့ကို သေနတ်နဲ့ ပစ်တယ်။ ဒီအုပ်စုတွေ လူတွေကို တုတ်ကြီးတွေနဲ့ ရိုက်တယ်" လို့ စစ်တွေမြို့က အသက် ၃၆ နှစ်အရွယ် ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားတစ်ဦးက လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ကို ပြောပါတယ်။ တစ်ရပ်ကွက်တည်းနေ မြို့ခံ ရိုဟင်ဂျာ နောက်တစ်ယောက်ကလည်း "ကျွန်တော်က ပေအနည်းငယ်အကွာမှာပဲရှိတယ်။ လမ်းပေါ်မှာ။ သူတို့ အနည်းဆုံး လူခြောက်ယောက် ပစ်သတ်လိုက်တာ ကျွန်တော်တွေတယ်။ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်၊ ကလေးနှစ်ယောက်နဲ့ အမျိုးသား သုံးယောက်။ ရဲတွေက အလောင်းတွေကို ယူသွားတယ်"

စစ်တွေမြို့ရဲ့ လူဦးရေ တစ်ဝက်လောက်က ရခိုင်ဖြစ်ပြီး တခြားတစ်ဝက်လောက်က မွတ်ဆလင်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ မွတ်ဆလင် အများစုက မြို့ကနေထွက်ပြေးလာတဲ့လူတွေ ရှိသလို အတင်းအကြပ်ရွှေ့ပြောင်းခံရတဲ့ လူတွေလည်း ရှိပါတယ်။ ဒါကြောင့် အစိုးရအနေနဲ့ ဒီလူတွေရဲ့ အိမ်ပြန်နိုင်တဲ့အခွင့်အရေးတွေကို လေးစားပါမလားလို့ မေးစရာရှိပါတယ်။ အရင်က လူမျိုးပေါင်းစုံ နေထိုင်ခဲ့တဲ့ မြို့တော်ဟာ အခု များသောအားဖြင့် မွတ်ဆလင်တွေ ကင်းမဲ့ပြီး ခွဲခြားခံနေရပါတယ်လို့ လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ အနေနဲ့ မြင်တွေ့ပါတယ်။

ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှာဆိုရင် စစ်တပ်၊ ရဲ၊ နစက တပ်သားတွေနဲ့ လုံထိန်း အရန်တပ်သားတွေက ရိုဟင်ဂျာတွေကို သတ်တာ၊ အစုလိုက်ဖမ်းတာနဲ့ တခြား မတော်မတရားပြုကျင့်တာတွေ လုပ်နေခဲ့ကြပါတယ်။ ဒေသခံရခိုင်တွေနဲ့လက်တွဲပြီး စားသောက်ကုန်တွေနဲ့ အဖိုးတန်ပစ္စည်းတွေကို ရိုဟင်ဂျာအိမ်တွေက လုယူကြပါတယ်။ ရိုဟင်ဂျာ ရွာသားတွေ အကြမ်းဖက်မှုက ထွက်ပြေးဖို့ ကြိုးစားတဲ့အခါ နစကနဲ့ တပ်မတော်သားတွေက သူတို့ကို သေနတ်နဲ့ ပစ်လို့ တော်တော်များများ ဒဏ်ရာရပြီး သေဆုံးတဲ့လူတွေလည်း ရှိပါတယ်။

"တကယ်လို့ ရခိုင်ပြည်နယ်မှာဖြစ်တဲ့ အကြမ်းဖက်သတ်ဖြတ်မှုတွေဟာ အစိုးရပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး မလုပ်ခင်ကသာ ဖြစ်ခဲ့မယ်ဆိုရင် နိုင်ငံတကာရဲ့ တုံ့ပြန်မှုက မြန်ဆန်ပြီး အားကောင်းမှာပါ။ ဒါပေမယ့် အခုတော့ နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းက မြန်မာပြည်မှာ ဖြစ်နေတဲ့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအကြောင်းတွေ နားထောင်ရင်း၊ ကုန်သွယ်မှု စာချုပ်အသစ်တွေ ချုပ်ဆိုရင်း၊ စီးပွားရေး ပိတ်ဆို့မှုတွေ ရုပ်သိမ်းပေးရင်းနဲ့ ဆက်လက်ပေါ်ပေါက်နေတဲ့ ဒီအကြမ်းဖက်အနိုင်ကျင့်မှုတွေကို မမြင်ဘဲ ဖြစ်နေတာ" လို့ အာဒမ်စ်ကပြောပါတယ်။

ဇွန်လကစပြီး အစိုးရက ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားတွေနဲ့ ယောက်ျားလူငယ် ရာပေါင်းများစွာကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းထားပြီး ပြင်ပလူတွေနဲ့ အဆက်ဖြတ်ထားပါတယ်။ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းက အာဏာပိုင်တွေဟာ ဖမ်းဆီးခံရတဲ့ ရိုဟင်ဂျာတွေကို ညည်းပမ်းနှိပ်စက် အနိုင်ကျင့်တတ်တဲ့ အစဉ်အလာရှိပါတယ်လို့ လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့က ပြောပါတယ်။ ဇွန်လ နှောင်းပိုင်းက မော်လမြိုင်မြို့မှာ အဖမ်းခံရတဲ့ ရိုဟင်ဂျာ ၈၂ ယောက်ကို လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဥပဒေ ချိုးဖောက်မှုနဲ့ ထောင်ဒဏ် တစ်နှစ်စီ ချမှတ်လိုက်ပါတယ်။

"မြန်မာအာဏာပိုင်တွေဟာ ဖမ်းဆီးထားတဲ့ ရိုဟင်ဂျာတွေရဲ့ အခြေအနေကို အသေးစိတ် ဖော်ပြသင့်တယ်။ မိသားစုတွေနဲ့ တွေ့ဆုံပေးရမယ်။ လူသားချင်းစာနာမှု အထောက်အကူပေးတဲ့အဖွဲ့အစည်းတွေကို ဝင်ခွင့်ပေးရမယ်။ သက်သေမရှိလို့ ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် တရားစွဲဆိုခြင်းမခံရတဲ့လူတွေကို နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ ပြန်လွှတ်ပေးသင့်တယ်။ ဒီဖြစ်ရပ်ဟာ အစိုးရက ကတိပြုပြောဆိုထားတဲ့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး၊ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ရေးဆိုတဲ့ဟာကို စမ်းသပ်တဲ့သဘောပါပဲ" လို့ အာဒမ်စ် က ပြောပါတယ်။

မြန်မာပြည်ရဲ့ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသား ဥပဒေအရ လူဦးရေ ၈ သိန်းကနေ တစ်သန်းကြားမှာရှိတဲ့ ရိုဟင်ဂျာတွေဟာ မြန်မာနိုင်ငံသား ခံယူခွင့်မရှိပါဘူး။ သမတဦးသိန်းစိန်က ဇူလိုင်လ ၁၂ ရက်နေ့မှာ ပြောသွားတဲ့ မိန့်ခွန်းအရဆိုရင် ဒီလူမျိုးစု အဓိကရုဏ်းကို ဖြေရှင်းနိုင်ဖို့ "တစ်ခုတည်းသောနည်းလမ်း" က ရိုဟင်ဂျာတွေကို တခြားနိုင်ငံ ဒါမှမဟုတ် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ဖွင့်လှစ်ကြီးကြပ်တဲ့ စခန်းတွေဆီကို နှင်ထုတ်ရမယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ "တတိယနိုင်ငံတစ်ခုခုက လက်ခံမယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့က သူတို့ကို ပို့မှာပါ" လို့ သမတက ပြောသွားပါတယ်။

မြန်မာပြည်ရဲ့ဥပဒေနဲ့ မူဝါဒတွေဟာ ရိုဟင်ဂျာတွေကို ခွဲခြားဆက်ဆံထားပြီး သူတို့ရဲ့ လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်၊ ပညာရေးနဲ့ အလုပ်အကိုင်စတဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို ချိုးဖောက်ထားပါတယ်။ မြန်မာအစိုးရ အရာရှိတွေကတော့ ရိုဟင်ဂျာတွေကို "ဘင်္ဂါလီ"၊ "ရိုဟင်ဂျာလို့ခေါ်တဲ့" ဒါမှမဟုတ် ရှုံ့ချတဲ့သဘောနဲ့ "ကုလား" လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ပြောရမယ်ဆိုရင် နှစ်ရှည်လများ ဒီမိုကရေစီအတွက် ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်နေတဲ့ လူတွေရော နိုင်ငံတော်ရဲ့ ဖိနှိပ်မှုကို ကိုယ်တိုင် ကြုံတွေ့နေရတဲ့ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုအပါအဝင် မြန်မာပြည်အသိုင်းအဝိုင်းရဲ့ မတရားခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ရိုဟင်ဂျာတွေ ခံနေရပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံရဲ့လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်တဲ့ ဦးဝင်းမရဟာ ရခိုင်အမျိုးသားတစ်ဦးဖြစ်ပေမယ့် ရခိုင်ပြည်နယ်မှာ ဖြစ်ပျက်နေတဲ့ မတော်မတရားမှုတွေကို တက်တက်ကြွကြွ ဝင်ရောက်ကြီးကြပ်တာတွေမလုပ်ခဲ့ဘူးလို့ လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့က ဆိုပါတယ်။ လူမျိုးစုအကြမ်းဖက်မှုကို သုံးသပ်တင်ပြထားတဲ့ အစီရင်ခံစာတစ်စောင်ကို ဇူလိုင်လ ၁၁ ရက်နေ့မှာ ထုတ်ဝေခဲ့ပေမယ့် အစီရင်ခံစာထဲမှာ အစိုးရရဲ့ အကြမ်းဖက်အနိုင်ကျင့်မှုတွေ ဖော်မပြဘဲ လိုအပ်တဲ့ လူသားချင်း စာနာမှု အထောက်အကူတွေ လုံလောက်ကြောင်းသာ ဖော်ပြထားပါတယ်။ အစီရင်ခံစာထဲမှာ ရိုဟင်ဂျာတွေရဲ့ ဖိနှိပ်ခံရမှုတွေနဲ့ နိုင်ငံသားကိစ္စတွေကိုလည်း ဖော်ပြဖို့ ပျက်ကွက်ခဲ့ပါတယ်။

"ရိုဟင်ဂျာတွေကို တရားဝင်ခွဲခြားဆက်ဆံတာကို ရပ်တန့်ဖို့အတွက် အစိုးရက နိုင်ငံသားဥပဒေကို အဆောတလျှင် ပြင်ဆင်ရမယ်။ လူမျိုးနဲ့ ဘာသာရေးကြောင့် လူတစ်စုကို နှင်ထုတ်မယ်လို့ ပြောနေရင်းနဲ့ လူ့အခွင့်အရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် လုပ်နေတယ်ဆိုတာကို သမတဦးသိန်းစိန်က အများယုံကြည်အောင် ပြောလို့မရဘူး။" လို့ အာဒမ်စ်က ပြောပါတယ်။

လူစုအဓိကရုဏ်းကြောင့် ရခိုင် အသိုင်းအဝိုင်းရော ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းပါ လူသားချင်းစာနာမှု အထောက်အကူတွေ အရေးပေါ်လိုအပ်နေတယ်လို့ လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့က ပြောပါတယ်။ ပြည်တွင်းက အဓိက ကူညီထောက်ပံ့ ထားတဲ့ ဒေသခံရခိုင်အဖွဲ့အစည်းတွေက ပြောင်းရွှေ့ခံထားရတဲ့ ရခိုင်တွေကို အစားအသောက်၊ အဝတ်အထည်၊ ဆေးနဲ့ ခိုလှုံစရာတွေ ပံ့ပိုးပေးနေပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ရိုဟင်ဂျာတွေအတွက်တော့ ဈေးသွားပြီး အစားအစာဝယ်ဖို့ ပိတ်ဆို့ခံနေရတဲ့ လူတွေရှိသလို အန္တရာယ်ရှိနေတဲ့လူတွေလည်း ရှိပါတယ်။ ရိုဟင်ဂျာ တော်တော်များများက ရသတ္တပတ်များစွာ ပုန်းအောင်းနေရပါတယ်။

အစိုးရရဲ့ ကန့်သတ်ချက်တွေဟာ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားတဲ့နေရာဒေသ၊ အထူးသဖြင့် ရိုဟင်ဂျာတွေ နေထိုင်တဲ့နေရာတွေဆီကို လူသားချင်းစာနာမှု အထောက်အကူတွေဝင်ရောက်နိုင်ဖို့ အတားအဆီး ဖြစ်စေခဲ့ပါတယ်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့နဲ့ လူသားချင်းစာနာမှု အထောက်အကူပေးတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေရဲ့ ဝန်ထမ်းတွေက ရိုဟင်ဂျာတွေကို မျက်နှာလိုက်တယ်လို့ ဒေသခံ ရခိုင်တွေက ယူဆကြပြီး ဖမ်းဆီးမှုနဲ့ ခြိမ်းခြောက်မှုတွေလည်း ကြုံနေရပါတယ်။ အစိုးရရဲ့ကန့်သတ်ချက်တွေကြောင့် မောင်တောမြို့တောင်ပိုင်းက ရွာတွေအပါအဝင် တချို့နေရာဒေသတွေကို လူသားချင်းစာနာမှု အထောက်အကူပေးတဲ့အဖွဲ့တွေ လုံးဝမဝင်နိုင်ဘဲ ဖြစ်နေပါတယ်။

"အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် ထိခိုက်ခံထားရတဲ့နေရာဒေသတွေကို လူသားချင်းစာနာမှု အထောက်အကူပေးတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေ အကန့်အသတ်မရှိ ဝင်ရောက်နိုင်အောင် အစိုးရက ချက်ချင်းခွင့်ပြုပေးသင့်တယ်။ ပျက်စီးသွားတဲ့ အိုးအိမ်စည်းတွေ

ပြန်လည်တည်ဆောက်တဲ့နေရာမှာရော ရွှေပြောင်းခံထားရတဲ့ နှစ်ဘက်လုံးက ပြည်သူတွေပါ အိမ်ပြန်ပြီး လုံလုံခြုံခြုံ အသက်ရှင်နေနိုင်ဖို့ အတွက်ပါ အစိုးရက ကူညီထောက်ပံ့ပေးသင့်တယ်။" လို့ အာဒမ်စ်က ပြောပါတယ်။

ဇွန်လက ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံဘက်ကို ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့တဲ့ ထောင်ပေါင်းများစွာသော ရိုဟင်ဂျာတွေကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်အစိုးရက နိုင်ငံတကာဥပဒေကို ချိုးဖောက်ပြီး မြန်မာပြည်ဘက်ကို ပြန်တွန်းပို့ခဲ့ပါတယ်။ သစ်သားနဲ့ လုပ်ထားတဲ့လှေတွေနဲ့ ပင်လယ်ကမ်းခြေပေါ်ရောက်လာပြီး အသနားခံတဲ့ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးနဲ့ ကလေးသူငယ်တွေကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်အာဏာပိုင်တွေက ဆင်းခွင့်မပေးဘဲ လှေတွေကို ပင်လယ်ထဲ ပြန်တွန်းချလိုက်တာကို လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့က တွေ့ခဲ့ရပါတယ်။ မိုးရာသီမို့လို့ သူတို့တွေဟာ ပင်လယ်ထဲမှာ ရေနစ်နိုင်တဲ့ အန္တရာယ် ရှိသလို အစာရေစာလည်း ငတ်ပြတ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ် မြန်မာပြည်မှာ ဖိနှိပ်မှုတွေပြန်ခံရနိုင်ပါတယ်။ ဒီလို ပြန်အတွန်းခံရလို့ ဘယ်နှစ်ယောက် သေဆုံးသွားတယ်ဆိုတာကိုတော့ မသိရသေးပါဘူး။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံထဲကို ဝင်ရောက်နိုင်ခဲ့တဲ့လူတွေကတော့ အစားအသောက်၊ ခိုလှုံစရာနဲ့ အကာအကွယ်တွေ မရနိုင်ဘဲ ပုန်းအောင်းနေရပါတယ်။

နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းအရ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံဟာ ၎င်းရဲ့နယ်စပ်ကို ဖွင့်ပေးပြီး ရိုဟင်ဂျာတွေကို အန္တရာယ်ကင်းစွာပြန်နိုင်တဲ့အထိ အနည်းဆုံး ယာယီခိုလှုံခွင့်ပေးဖို့ တာဝန်ရှိပါတယ်။ ရိုဟင်ဂျာတွေ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံမှာ ယာယီခိုလှုံနိုင်ရေးအတွက် အကူအညီတွေ ပေးဖို့နဲ့ အကြမ်းဖက်အနိုင်ကျင့်မှုတွေ အဆုံးသတ်ပြီး ရိုဟင်ဂျာတွေရဲ့ လုံခြုံရေးအတွက် မြန်မာနဲ့ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွေကို ဖိအားပေးကြဖို့ လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့က သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရတွေကို တိုက်တွန်းလိုက်ပါတယ်။

"ခိုလှုံခွင့်တောင်းလာတဲ့ ရိုဟင်ဂျာတွေကို အကြင်နာတရားကင်းမဲ့စွာနဲ့ လုံခြုံမှုမရှိတဲ့ လှေစုတ်တွေပေါ်တင်ပြီး ပင်လယ်ထဲကို ပြန်တွန်းချတာဟာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံက နိုင်ငံတကာ ဥပဒေဆိုင်ရာတာဝန်တွေကို ချိုးဖောက်နေတာပဲ" လို့ အာဒမ်စ် က ပြောပါတယ်။

"The Government Could Have Stopped This" မှ ပြောပြချက်များ

"ကျွန်တော်တို့တွေ ဆွေးနွေးပြီး မွတ်ဆလင်တွေရဲ့ ဌာနချုပ်ဖြစ်တဲ့ (ရိုဟင်ဂျာ) ရွာတချို့ကို မီးရှို့ဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်တယ်။ ဥပမာ နာဇိနဲ့ ဘူမိပေါ့။ မွတ်ဆလင်တွေရဲ့ ဌာနချုပ်ဖြစ်တဲ့ ဘူမိရွာကို ကျွန်တော်တို့ စပြီး မီးရှို့တယ်။ ကျွန်တော်တို့က သူတို့အိမ်တွေကို မီးရှို့ တယ်။ နောက်တော့ သူတို့က ကျွန်တော်တို့အိမ်တွေကို မီးရှို့ တယ်။ တချို့ နေရာတွေမှာတော့ ကျွန်တော်တို့က အိမ်တွေကို မီးမရှို့ ပါဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ရခိုင်အိမ်တွေနဲ့ အရမ်းနီးလို့။ ဒီလိုလုပ်ရင် မိုက်မဲရာကျမှာပေါ့။ သူတို့အားလုံး မီးလောင်ကုန်မှာပေါ့။ ဒါက သုံးရက်တာ ကာလတိုက်ခိုက်မှုပေါ့။ စစ်တွေတက္ကသိုလ်နားက ဘူမိရွာမှာ စခဲ့တယ်ဆိုတာက သူတို့ရဲ့ဌာနချုပ်မို့လို့။"

- ရခိုင်အမျိုးသား၊ ၄၅ နှစ်၊ စစ်တွေမြို့၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ဇွန်လ ၂၀၁၂။

"[စရောက်လာတဲ့] မွတ်ဆလင်တွေက သေနတ်တွေ သုံးတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ ကျွန်မတို့က သေနတ်သံကြားတယ်။ နောက်တော့ ကျွန်မယောက်ျားက မွတ်ဆလင်တွေကို တိုက်ဖို့ ကြိုးစားတယ်။ သူတို့က အဲဒီရွာမှာပဲ သူ့ကို သတ်လိုက်တယ်။ သူလက်တွေ အဖြတ်ခံရပြီး သူခေါင်းကတော့ ပြတ်ခါနီးပဲ။ သူက အသက် ၃၅ နှစ်။"

- ရခိုင်အမျိုးသမီး၊ ကလေး ၅ ယောက် အဖေ ၃၁ နှစ်၊ စစ်တွေမြို့၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ဇွန်လ ၂၀၁၂။

"ကျွန်မ လဲကျသွားပြီးတော့ ကြောက်လွန်းလို့ အသက်တောင် မရှူနိုင်ဘူး။ ကျွန်မက ဒီအကြမ်းဖက်မှုတွေကို တွေ့ခဲ့ရတယ်။ မွတ်ဆလင် ၃၀၀ လောက်က ကျွန်မတို့ရွာကို လာတိုက်တယ်။ အိမ်တွေကို မီးလာရှို့ တာ ကျွန်မတွေတယ်။ ဒီလို အကြမ်းဖက်နေတဲ့အချိန်မှာ ရဲတွေက မလာဘူး။ မွတ်ဆလင်တွေ ရွာကို မီးလာရှို့ တော့ ကျွန်မထွက်ပြေးတယ်။ စစ်တွေရောက်မှပဲ ရဲတွေကို တွေ့ရတယ်။"

- ရခိုင်အမျိုးသမီး၊ အသက် ၄၀၊ စစ်တွေမြို့၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ဇွန်လ ၂၀၁၂။

"ကျွန်တော့မျက်စိရှေ့မှာပဲ လုံထိန်း [အရန်တပ်သား] တွေက လာပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ကို အကာအကွယ်ပေးမယ်လို့ ပြောတယ်။ ဒါပေမယ့် ရခိုင်တွေ လာပြီး အိမ်တွေကို မီးရှို့ တော့ ကျွန်တော်တို့က မီးကိုငြိမ်းသတ်ဖို့ လုပ်နေတုန်း ဒီတပ်သားတွေက ကျွန်တော်တို့ကို ရိုက်တယ်။ နီးနီးကပ်ကပ်မှာပဲ [ရဲတွေက] ပစ်သတ်တာ လူတွေအများကြီးပဲ။ လူတွေ အနီးကပ် ပစ်သတ်ခံရတာ ကျွန်တော်တွေရတယ်။ တစ်ရွာလုံးလည်း တွေ့တယ်။ သူတို့တွေက ကျွန်တော်တို့ ရွာကပဲ။ ကျွန်တော်နဲ့ ၁၅ ပေ၊ ၂၀ လောက်အကွာမှာ အနည်းဆုံး လူ ၅၀ လောက် အသတ်ခံရတာကို ကျွန်တော်မြင်ခဲ့ရတယ်။"

ကျွန်တော်တို့က မီးသတ်ဖို့လုပ်တော့ သူတို့က သွားခွင့်မပြုဘူး။ သူတို့က လေထဲကို အရင်ပစ်ပြီးတော့ လူတွေကို ပစ်တော့တာပဲ။"

- ရှိဟင်ဂျာအမျိုးသား၊ အသက် ၂၈ နှစ်၊ စစ်တွေမြို့၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ဇွန် ၂၀၁၂။

"အစိုးရက ကျွန်တော့်မိသားစုရဲ့အလောင်းတွေကို ပြန်မပေးဘူး။ သူတို့ ယူသွားပြီး ဘုန်းကြီးကျောင်းမှာပဲ အလောင်းတွေ မီးသင်္ဂြိုဟ်လိုက်တယ်။ ကျွန်တော့်ရှေ့မှာတင် ရခိုင်တွေသတ်လိုက်တဲ့ ယောက်ဖနှစ်ယောက်ရဲ့အလောင်းကို ကျွန်တော် ပြန်မရဘူး။ ရဲတွေက အဲဒီနေရာမှာပဲရှိတယ်။ သူတို့နဲ့မဝေးဘူး။ သူတို့က ကျွန်တော့်ရှေ့မှာတင် အသတ်ခံလိုက်ရတယ်။ ဒါပေမယ့် ရဲတွေက ဘာမှမလုပ်ဘူး။"

- ရှိဟင်ဂျာအမျိုးသား၊ ၆၅ နှစ်၊ စစ်တွေမြို့၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ဇွန်လ ၂၀၁၂။